

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': (972) 02-6426666 | פקס: (972) 02-6795050

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

"תוחלת חיים": לא מה שחשבתם איך מחשבים "תוחלת חיים": מוכר? או קונה?

לשכת עורכי הדין מחוז ת"א 9.1.2023

נתנאל פוזנר, עו"ד

אז על מה נדבר היום:

- א- **לא מה שחשבתם:** בין תוחלת חיים סטטית לדינאמית: תוחלת חיים, מהות תוחלת החיים הדינאמית והמומחים הרלוונטיים
  - ב- מה צופן העתיד, האם (וכיצד) ניתן להסתמך על תוחלת חיים דינאמית **ומה בין לוחות ופרסומי הלמ"ס לבין תוחלת חיים סטטית/דינאמית**
  - ג- **התעסקות ב"שוליים" ופגיעה באחידות ויעילות – האמנם?** על החשיבות בדיון בתוחלת החיים והשפעתו על החישוב, וכן על היעדר פגיעה ביעילות (ואולי אף להיפך).
  - ד- **מוכר? או קונה?**
- על לוחות התמותה, הרלוונטיות שלהם (והמחלוקת בבית המשפט העליון בסוגיה), ומשמעות התנהלות המדינה וחברות הביטוח.

תוחלת חיים ↔ קיצור תוחלת חיים

• תוחלת = מונח סטטיסטי ולא מונח רפואי

טעות הערה

תוחלת

1. [תנן תקווה, ציפיה: תוחלת צדיקים שמחה ותקוות רשעים תאבד (משלי י' 28)]
2. [נח] (בסטטיסטיקה) **הממוצע המשוקלל** של התוצאות האפשריות של משתנה מקרי מסוים (X) (המקבל מספר סופי של ערכים), כאשר משקל כל תוצאה אפשרית הוא ההסתברות לה.

- תוחלת חיים = מספר השנים הממוצע שנותרו לאדם לחיות (מלידה, או גיל מסוים).
- שיעורי תמותה = ההסתברות של אדם למות בגיל X.

תוחלת החיים מחושבת מתוך שיעורי התמותה

- **קיצור תוחלת חיים** = שיעור (או מספר שנות) ההפחתה למול תוחלת החיים של האוכלוסייה, וזאת בשל מצב רפואי מסוים; "הערת אזהרה": שני צדדים למטבע

מסקנה: תוחלת חיים כללית לא עניין שברפואה

קיצור תוחלת חיים מהווה גם עניין שברפואה

תוחלת חיים סטטית או דינאמית

- תוחלת חיים סטטית: תוחלת חיים המחושבת באמצעות שימוש בשיעורי תמותה כפי שהם היום (תוך התעלמות מהצפי הקיים לעתיד).
- תוחלת חיים דינאמית: תוחלת חיים המחושבת באמצעות שימוש בשיעורי תמותה העתידיים הצפויים (על פי התחזיות הנוכחיות והנתונים הידועים כיום)

תוחלת חיים דינאמית נכונה יותר – גם אם מעלה את תוחלת החיים וגם אם מורידה אותה

מדובר בטענה הנוגעת לדרך החישוב: ולכן רלוונטית גם לתוחלת חיי האוכלוסייה הכללית, גם במידה ויש קיצור (ביחס ל-benchmark ממנו מבוצע הקיצור) וגם ביחס לדרך חישוב הקיצור (בהתאם לנתונים המחקריים)

מהות הטענה הדינאמית	המומחה המתאים	
יש לקבוע את תוחלת החיים תוך התחשבות בשיעורי התמותה הצפויים בעתיד.	אקטואר/סטטיסטיקאי	תוחלת חיים כללית
יש לחשב את הקיצור שנקבע על בסיס תוחלת חיים הדינאמית	רופא (או רופא ואקטואר) – שיעור הקיצור ה-benchmark – אקטואר/סטטיסטיקאי	קיצור תוחלת חיים (benchmark)
יש לחשב את שיעור הקיצור על בסיס הרפואה הצפויה בעתיד	רופא – המצב הרפואי היוצר את הקיצור רופא/אקטואר – חישוב שיעור הקיצור (לפעמים באמצעות ניתוח סטטיסטי של הנתונים במאמרים)	קיצור בשל מצב רפואי

אז מה צופן העתיד?

- השופטת פרוקצ'יה (בר אילון): "אכן, בדומה לתהליכים המתרחשים בעולם כולו, גם על החברה הישראלית עובר תהליך ברור של הזדקנות. תהליך זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בירידה בשיעור הילודה, בעליה משמעותית בתוחלת החיים [...] גם במבט כלפי העתיד צפויה להימשך מגמת הזדקנותה של האוכלוסייה בישראל"
- השיפור בתוחלת החיים נובע משיפור בשירותי הרפואה, שינויים טכנולוגיים (רובו דה-וינצ'י? ; מכונית אוטונומית? ; כיפת ברזל?), שיפור בתברואה וכיו"ב.
- מחקרים רפואיים גם הם מוצאים שיפור (וצופים המשך שיפור עתידי): למשל, פרויקט GBD של כתב העת Lancet (<https://www.thelancet.com/gbd>) ; דו"ח וועדת האקטוארים ומחקרים מתאימים ; ועוד.

Will you still need me, will you still feed me, when I'm 64? (Beatles, 1966)

האם 64 עדיין זקן?

אז מה צופן העתיד?

• השופטת פרוקצ'יה (בר אילון): "אכן, בדומה לתהליכים המתרחשים בעולם כולו, גם על החברה הישראלית עובר תהליך ברור של הזדקנות. תהליך זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בירידה בשיעור הילודה, בעליה משמעותית בתוחלת החיים [...] גם במבט כלפי העתיד צפויה להימשך מגמת הזדקנותה של האוכלוסייה בישראל"

• השיפור בתנאי חיים נובע משיפור בשירותי הרפואה, שינויים טכנולוגיים (רובו דה-וינצ'י?; נומית?; כיפת ברזל?), שיפור בתברואה וכיו"ב.

• מחקרים רבים מוצאים שיפור (וצופים המשך שיפור עתידי): למשל, פרויקט GBD (Lancet <https://www.thelancet.com/gbd>); דו"ח וועדת האקטו-מיקרים מתאימים; ועוד.

Will you still need me, will you still feed me, when I'm 64? (Beatles, 1966)

האם 64 עדיין זקן?

אז למה לא פעלו כך עד היום?

הקושי העיקרי (למשפטנים): **חישוב** תוחלת החיים הדינאמית

- קושי בשל היעדר לוחות דינאמיים (בשל השוני בין התכלית הסטטיסטית של הלמ"ס, לבין התכלית הנזיקית של השבת המצב לקדמותו).

- שימוש ברציונל הדינאמי להקטנה או ביטול של קיצור תוחלת החיים:

אבישג אברהם: הקטנת הקיצור בנימוק ש"כיום תוחלת החיים הינה בעליה, וחל שיפור מתמיד ברמת הרפואה, בין השאר, לאור התפתחויות הניכרות במדע הרפואה. נראה שתהא לכך השלכה גם על פיקוח ומעקב אחר מצבם הרפואי של חולי שיתוק מוחין, ובפרט המבוגרים שביניהם"; קרא נ' בוזגלו

- שימוש ברציונל לפיו תוחלת חיים (לרבות קיצור) היא עניין סטטיסטי/אקטוארי להקטנה או ביטול של קיצור תוחלת חיים:

אבו קוידר: לצורך קיצור יש להוכיח מה תוחלת חיי האוכלוסיה שאינה סובלת מאותו מצב רפואי מקצר, ולא רק אוכלוסיה כללית.

עזבון פלוני: יש לקחת בחשבון את העובדה שנתוני הלמ"ס מתייחסים גם לחולים; מנגד, דחיית הטענה לתוחלת חיים דינאמית בשל היעדר הוכחה וחוו"ד.

לוחות הלמ"ס

- ללמ"ס מספר פרסומים שונים, לתכליות שונות:
- לוחות תוחלת חיים בשנתון הסטטיסטי לישראל (ולוחות תמותה שלמים):
לוחות תמותה בלידה (3.5) ותמותה בגילאים נבחרים (3.6), שמתבססים על הנתונים בלוחות התמותה השלמים שמפורסמים מדי מספר שנים. לוחות סטטיים שיוצאים מהנחה (לא נכונה) ששיעורי התמותה יישארו זהים בעתיד.
- תחזית אוכלוסייה לטווח ארוך: תחזית עתידית (עדכנית עד 2065) שכוללת הערכה של הלמ"ס להיקף האוכלוסייה, ושיעורי התמותה (בחלופה נמוכה, בינונית וגבוהה). מתוך שיעורי התמותה בתחזית ניתן לחשב תוחלת חיים דינאמית.
- תחזית האוכלוסייה משמשת לחישובים דינאמיים בגופים רשמיים שונים: למשל המל"ל (דו"חות אקטואריים מלאים); תוכניות תשתיות; חישובי בנק ישראל; ועוד.

לוחות הלמ"ס(2)

• האם זה באמת המצב?

השופט עמית ברע"א 5406/22 : "ספק אם נכונה התזה של המבקש, לפיה הלוחות של הלמ"ס מתעלמות מתחזיות צופות פני עתיד". **קיים ספק!?**
תשובת ד"ר אחמד חליחל (ראש אגף דמוגרפיה ומפקד בלמ"ס):

1. שאלה: האם נכון לומר שהלוחות בשנתון הסטטיסטי ולרבות לוח 3.6, אינם מתחשבים בעליה הצפויה בתוחלת החיים. להבנתנו עניין זה עולה בבירור מהגדרת תוחלת חיים בשנתון (המבהירה שמדובר במונח בהנחה ששיעורי התמותה נשארים זהים), ואולם לאור שאלות שהועלו בעניין זה בפסיקת בתי המשפט, נודה על הבהרת הסוגיה.
תשובה: **הבנתכם לאופן חישוב תוחלת החיים נכונה**.
להלן ההגדרה של "תוחלת חיים" כפי שהיא מדווחת במילון המונחים של הלמ"ס:
מספר השנים הממוצע אשר אדם צפוי לחיות מגיל מסוים בהנחה ששיעורי התמותה לפי גיל הקיימים בתקופת ההתייחסות **יישארו קבועים** לאורך חייו.

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

לוחות הלמ"ס (3)

• אז מדוע הלמ"ס משתמש בלוחות סטטיים?

תשובת ד"ר אחמד חליחל (ראש אגף דמוגרפיה ומפקד בלמ"ס):

תשובה: המדד "תוחלת חיים" הוא מדד מדעי שמקובל בעולם ומקובל ע"י הארגונים הבינלאומיים ובראשם ארגון הבריאות העולמי. הוא מחושב על בסיס תקופתי והחישוב שלו מסתמך על שיעורי התמותה של תקופת ההתייחסות.

המשתמשים בנתונים יכולים להשתמש **בתוחלת החיים כפי שפורסמה ו/או לפי נתוני תחזיות האוכלוסייה כפי שפורסמו באתר הלמ"ס. כל משתמש לפי הצרכים שלו.**

• **והאם באמת צפוי שיפור עתידי?**

תשובה: כמו שכתוב בפרסום תחזיות האוכלוסייה, הלמ"ס משתמשת במודלים סטטיסטיים לחיזוי שיעורי תמותה בעתיד על סמך מגמות עבר. הלמ"ס פרסמה את התחזית בשלוש חלופות: החלופה הבינונית היא תוצאת המודל. חלופה גבוהה ובינונית הן חישוב האי וודאות של המודל. כך שבהסתברות 95% הניבוי שלנו יהיה בין התרחיש הגבוהה לבין התרחיש הנמוך.

כפי שרואים בפרסם (ראה קישור להלן) **בכל התרחישים צפויה ירידה בשיעורי התמותה ועלייה**

בתוחלת חיים.

מהם הצרכים של בתי המשפט הנהיקיים?
שימוש במדד סטטיסטי השוואתי או "השבת המצב לקדמותו"?

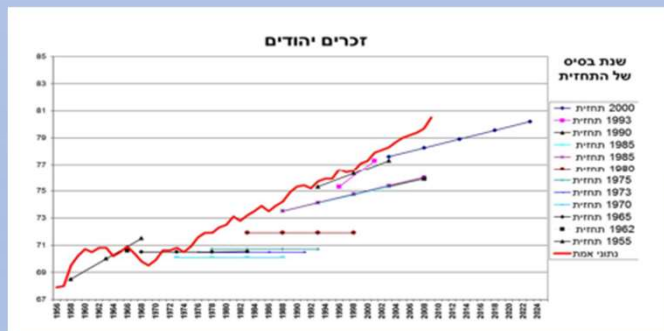
ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

לוחות הלמ"ס (4)

ומה אם תחזית הלמ"ס שגויה?

- 1) האם יש נתונים טובים יותר בנמצא (גם נתוני המפקח על הביטוח דומים)?
ומה אם התחזית הסטטית שגויה (כפי שאכן המצב אפילו לעמדת הלמ"ס)?
- 2) מי צריך לשאת בסיכון הטעות – הניזוק או המזיק (פיזור נזק)?
- 3) ההיסטוריה מלמדת שהתחזית אכן שגויה – אך תמיד לרעת הניזוק:

מקור: ארי פלטיאל, מנהל אגף ניהול איכות סטטיסטית, הלמ"ס; דו"ח אגודת האקטוארים, פרק 10

לוחות הלמ"ס (5)

- אז מדוע לא להשתמש בלוחות דינאמיים על פי התחזית העתידית של הלמ"ס? הטענות שהושמעו:
- מחלוקות בעניין החישוב: האם קיימות (רמז: לא)? אבל גם אם קיימת מחלוקת לעניין החישוב – יש צורך בהכרעה אחת ויחידה שתפתור את הבעיה.
- מדובר בתוחלת חיים של אוכלוסייה כללית ולא של נכים: (א) כך גם בלוחות הסטטיים; (ב) מדובר ב-benchmark שממנו ניתן להוכיח קיצור תוחלת חיים; (ג) כזכור קיצור (במיוחד על עניינים כמו עישון) משמעו הארכה בהיעדרם.
- אבל "ניכוי מל"ל"? ע"א 2278/16 (השופט עמית); ומהי עמדת מומחי הגופים הרפואיים הנתבעים בהיעדר ניכוי מל"ל?

כב' הש' כהן:	אז מה שאתה אומר, רק שלא יהיו, אז אתה מסכים שצריך לפי הדינאמי?
ת:	ברוב התיקים יש ניכויים.
כב' הש' כהן:	לא משנה אבל כשאין ניכוי כן צריך דינאמי?
ת:	נכון.

In earlier days the parties not uncommonly introduced in evidence tables formerly tendered. These have life expectancies and working life expectancies built into them and today are invariably relied upon. Initially the Ogden Tables contained only tables based upon historic mortality rates, **and later there were added tables with the higher projected mortality rates which were recommended for use as being more realistic.** Later still, it having become common practice for the courts to use the projected mortality tables. Ogden boldly discarded the historic mortality tables, so that today the current 8th edition of 2020 carries, for the use of the courts, only the tables, somewhat expanded, based on the projected mortality rates

McGregor on Damages, p. 1338 (James Edelman ed. 2021)

In earlier days the parties not uncommonly introduced in evidence tables of mortality rates tendered. These have life expectancies and working life expectancies built into them and the latter is the variable relied upon. Initially the Ogden Tables contained only tables based upon actual mortality rates, **and later there were added tables with the higher projected mortality rates which were recommended for use as being more realistic.** Later still it became **common practice** for the courts to use the **projected mortality tables.** Ogden has replaced the historic mortality tables, **so that today the current 8th edition of 2020 carries, for the purposes of the tables, only the tables, somewhat expanded, based on the projected mortality rates.**

McGregor on Damages, 15-38 (James Edelman ed. 2021)

חכמה בגויים - תלמידי

אבל למה זה חשוב?

• השופט עמית ברע"א 5406/22 : ללוחות התמותה של חברת הביטוח "תועלת שולית ביותר", וביחס לטענה הכללית **יש להגיש חוות דעת**. אבל האם אכן מדובר בתועלת שולית?

- (1) **השבת המצב לקדמותו**: מדובר ב**פיצוי אמת**, ואפילו אם תועלת "שולית", מכיוון שמדובר בסכומים שרלוונטיים לכל תיק **יש לדון בהם**: ע"א 2278/16 (השופט עמית).
- (2) והאם, אם מדובר בסכום "שולי" המשמעות היא שצריך להטיל אותו על הניזוק? **ומה עם פיצור הנזק?**
- (3) תוחלת חיים רגילה: **מדובר בתוספת משמעותית של כ-10-15% שנות חיים**. המשמעות, לאחר היוון כפול, היא תוספת של כ-5% לכל ראש נזק לתוחלת חיים. האם זה סכום "שולי"?
- (4) קיצור תוחלת חיים: **משמעותי במיוחד בקיצור נרחב הנוגס בשנות חיי עבודה**, וכאשר ניתן פיצוי על ראשי נזק נוספים
- (5) תוחלת חיי עבודה: כבר כיום תוחלת חיי העבודה האפקטיבית גבוהה מ-67 (דו"ח בנק ישראל); **קשר ישיר בין תוחלת חיים לתוחלת חיי עבודה**.

אבל למה זה חשוב? (2)

• דוגמא 1: ת"א 24745-03-18 (השופט דראל)

תוחלת חיים שנקבעה: 52 (בת 24 במועד פסק הדין) – משקף קיצור סטטי של כ-45%. המשמעות: **תוחלת חיים דינאמית הייתה מוסיפה 4.8 שנים** (תוספת מלאה: 8.7 שנים).

כמה זה שווה?

אבדן השתכרות (מלא, בהפחתת הסכום ששולם בגין שנים אבודות): 172,824 ₪; **אבדן פנסיה**: 21,603 ₪; **עזרה**: 386,425 ₪ (וכן סכומים נוספים שנפסקו באופן גלובאלי). **האם יותר מ-580,000 ש"ח הוא סכום**

שולי??

• דוגמא 2: רע"א 5406/22 (השופט עמית; ת"א 2303-06-20)

שיעור המחלוקת בגין תוחלת חיים: 6 שנים (50% קיצור), 53-59; שיעור נכות 83% (מוסכס/בימ"ש) **אבדן השתכרות**: בהתאם לחזקה לעניין מי שנפגע בהיותו קטין (שכר ממוצע עדכני):

תוחלת חיים סטטית (שנות הפרש): 111,721 ₪; תוחלת חיים דינאמית: 309,095 ₪ + 38,637 ₪ פנסיה (12.5%);

גובה הפרש 236,011 ₪.

ראשי נזק נוספים: תוספת של 31,435 ₪ לכל 1,000 ₪ בראשי נזק נוספים כמו עזרה, נסיעות וכו'. **האם זה סכום**

שולי??

אבל מה עם הפשטות והיעילות?

- רע"א 5206/22 (השופט עמית): "המגמה בדיני הנזיקין היא של האחדה ופישוט של הדברים. יצירת "מפה סטטיסטית" אינדיבידואלית לכל ניזוק בהתאם לסיווגו כמבוטח לפנסיה או כמבוטח בביטוח אחריות או בביטוח סיעוד או בביטוח בריאות, אם כצווארון לבן או כצווארון כחול אם כמתגורר בפריפריה או במרכז, כפי שעולה ממסמך שפרסמה רשות שוק ההון – כל אלה נוגדים מגמה זו"

ומה עם פיצוי אמת??

- האם תוחלת חיים דינאמית משמעה יצירת מפה סטטיסטית אינדיבידואלית לכל ניזוק? לא. כל השאלה היא האם על תוחלת החיים להיות מחושבת ביחס לכל האוכלוסייה לפי נתוני למ"ס סטטיים, או ביחס לנתוני למ"ס נכונים יותר (דינאמיים). את העיוות הנוכחי – צריך לתקן.

אין פגיעה בפשטות, בהאחדה או ביעילות:

- שימוש בלוחות סטטיים: עדכון כל שנה (באופן רנדומלי) על פי מועד הפרסום העדכני של הלמ"ס.
- שימוש בלוחות דינאמיים: צורך בעדכון הלוחות **מדי מספר שנים** (עם פרסום תחזית הלמ"ס), **כאשר הלוחות מעודכנים כבר עתה גם ביחס לעתיד** (ניתן כבר עתה לחשב לוחות דינאמיים גם לשנים 2023 ואילך, בהתאם לתחזית הנוכחית).

- ולמה לא מפרסמים בישראל "Ogden Tables"?

אבל מה עם הפשטות והיעילות?

- רע"א 5206/22 (השופט עמית): "המגמה בדיני הנזיקין היא של האחדה ופישוט של הדברים. יצירת "מפה סטטיסטית" אינדיבידואלית לכל ניזוק בהתאם לסיווגו כמבוטח לפנסיה או כמבוטח בביטוח אחריות או בביטוח סיעוד או בביטוח בריאות, אם כצווארון לבן או כצווארון כחול אם כמתגורר בפריפריה או במרכז, כפי שעולה ממסמך שפרסמה רשות שוק ההון – כל אלה נוגדים מגמה זו"

ומה עם פיצוי אמת??

- האם תוחלת חיים דינאמית משמעה יצירת מפה סטטיסטית אינדיבידואלית לכל ניזוק? **לא**. כל השאלה היא האם על תוחלת החיים להיות מחויבת **ביחס לכל האוכלוסייה** לפי נתוני למ"ס סטטיים, **או ביחס לנתוני למ"ס נכונים יותר (דינאמיים)** – את העיוות הנוכחי – צריך לתקן.

אין פגיעה בפשטות, בהאחדה או ביעילות:

- שימוש בלוחות סטטיים: עדכון כל שנה (באופן רגיל)
- שימוש בלוחות דינאמיים: צורך בעדכון הלוחות **מעודכנים כבר עתה גם ביחס לעתיד** (ניתן כבר לתחזית הנוכחית).
- ולמה לא מפרסמים בישראל "Ogden Tables"?

מוכר? או קונה? – לוחות התמורה של המדינה וחברות הביטוח

• תוחלת חיים דינאמית – האם עניין חדש?

- מדינת ישראל: הממונה על הביטוח מחייב שימוש בתוחלת חיים דינאמית; גופים מדינתיים (בנק ישראל, רשויות שונות) מתכננים תוכניות בהסתמך על תחזית עתידית.
- המוסד לביטוח לאומי: מסתמך על תוחלת חיים דינאמית בהתאם לנתוני הלמ"ס.
- חברות הביטוח (והפנסיה): תלוי:

• מוכר: כאשר המטרה היא לחשב עלויות ולגבות פרמיות (או כשיש חובה רגולטורית) – תוחלת חיים דינאמית

(2) ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בדרך כלל בהתאם ללוחות תמורה עדכניים אשר מפורסמים ע"י הממונה.

מגדל:

בהתחייבויות הביטוחיות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקישורן בשיעור התמורה. הנחת התמורה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

הראל:

יצוין כי, בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקישורן בשיעור התמורה. הנחת התמורה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה מביאה בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

כלל:

• קונה: כאשר המטרה היא להקטין ככל הניתן את תשלום הפיצוי – טענה לתוחלת חיים סטטית

כל חברות הביטוח – מדובר בספקולציה/אין נתונים/לא רלוונטי וכו'

האם לוחות התמותה רלוונטיים?

1. "עובדים עלינו בעיניים": רלוונטיות ביחס לדרך החישוב הנכונה לעמדת חברות הביטוח (אפילו במידה והמספר לא רלוונטי).
2. השתק שיפוטי: דיווח לגורמים מדינתיים בעניין אחר, לאו דווקא בהליך שיפוטי, עשוי ליצור השתק שיפוטי (בר"מ 8689/14, השופט עמית).
3. "מרווח שמרנות" – גם ה-Best Estimate (לפני מרווח השמרנות) הוא דינאמי.
4. הבדלים בין אוכלוסיות:
  - א- לא תמיד – תלוי באוכלוסייה אליה מתייחס הלוח :
למשל: לוחות פנסיה מתייחסים לכל אוכלוסיית העובדים = < זהה לאוכלוסיה המשמשת לחישוב השכר הממוצע במשק.
  - ב- גם כשיש הבדל – לא אומר שבהכרח לא רלוונטי:
לוחות שדורשים חיתום: האם לא רלוונטיים במקרה שבו אין קיצור תוחלת חיים והניזוק עומד בתנאי החיתום? ומעבר לכך, האם לא רלוונטיים לקביעת ה-Benchmark לפני קיצור?
  - ג- ומה לגבי שיעור הקיצור (למשל, לוחות למעשנים)? האם לא משתיק את היקף הקיצור שניתן לטעון בגין רכיב זה?

הרלוונטיות – מחלוקת בבית משפט עליון

- רע"א 5406/22 (השופט עמית):
    - רלוונטיות שולית; אין לגלות בשל אינטרס נוגד של סוד מסחרי; פסיקה ביחס לגילוי מסמכים – כמובן שלא מונע גישה ללוחות שמפורסמים לציבור.
  - רע"א 5126/19 פלונית נ' מגדל (השופטת וילנר)
    - "המסמכים המבוקשים הם בעלי רלוונטיות ברורה לשאלת תוחלת חייה של המבקשת"; "השפעת הסוגיה שבמחלוקת על הליכים משפטיים רבים, אין בה כדי לשלול את הרלוונטיות של המסמכים המבוקשים בתביעה הנדונה". תביעת פל"ד ללא טענה לקיצור.
    - השופט עמית (רע"א 5406/22): "איני סבור כי ניתן להסיק מהחלטה זו כי טענת המבקש התקבלה על ידי בית משפט זה, ואיני סבור שניתן להסיק ממנה מסקנה גורפת שלפיה טבלאות תוחלת חיים הן תמיד רלוונטיות"
  - האמנם? – נראה שמדובר במחלוקת בין השופטים בבית המשפט העליון
    - דברי השופטת וילנר מדברים בעד עצמם, ונדמה שזה לא "חוסר הדיוק" היחיד בפסק הדין
    - ניתן להיתלות ב"אילנות גבוהים": "באותו מקרה נדונה תביעת נזיקין "רגילה" [...] [אך] בית המשפט העליון הפך את ההחלטה והורה על גילוי ועיון במסמכים אלה, בכפוף לבחינת טענתה של המבטחת לסודות מסחריים" (השופט עמית בספרו).
- ואכן – השופט עמית מבקר את ההחלטה. אולם עמדת השופטת וילנר ברורה

ומה צופן העתיד – נצטרך להמתין ולגלות

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': (972) 02-6426666 | פקס: (972) 02-6795050

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

תודה לכולם

לחומרים נוספים ראו:

www.posner-law.co.il